

7. Зверук Л. А., Лисенко Т. С. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 349–357. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-1_0-pages-349_357.pdf
8. Карпчук Л. А. Оцінка механізму управління кредитним портфелем комерційних банків України в сучасних умовах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2016. № 3. С. 21–26. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/5583/1/6.pdf>

REFERENCES

- Buhel, Yu. "Napriamy udoskonalennia suchasnykh metodiv upravlinnia bankivskym kredytnym portfelem" [Directions for Improving Modern Methods of Bank Credit Portfolio Management]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 2 (2010): 157-163. <https://core.ac.uk/download/pdf/60786438.pdf>
- Karpchuk, L. A. "Otsinka mekhanizmu upravlinnia kredytnym portfelem komertsiiynykh bankiv Ukrainy v suchasnykh umovakh" [Evaluation of the Credit Portfolio Management Mechanism of Commercial Banks in Ukraine in Modern Conditions]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Se-

- riia «Ekonomika»*, no. 3 (2016): 21-26. <https://eprints.oa.edu.ua/5583/1/6.pdf>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text>
- Moroz, A. M. et al. *Bankivski operatsii* [Banking Operations]. Kyiv: KNEU, 2008.
- "Ohliad bankivskoho sektoru (liutyi 2022 roku)" [Overview of the Banking Sector (February 2022)]. Natsionalnyi bank Ukrainy. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutyi-2022-roku>
- Rats, O. M. "Doslidzhennia vplyvu yakosti kredytnoho portfelia na efektyvnist kredytnoi diialnosti banku yak skladova monitorynhu kredytnoho ryzyku" [Study of the Influence of the Quality of the Loan Portfolio on the Effectiveness of the Bank's Credit Activity as a Component of Credit Risk Monitoring]. *Tekhnicheskii audit i rezervy proizvodstva*, no. 1 (2015): 41-45. DOI: 10.15587/2312-8372.2015.37852
- "Zvit pro finansovu stabilnist (cherven 2022 roku)" [Financial Stability Report (June 2022)]. Natsionalnyi bank Ukrainy. <https://bank.gov.ua/ua/stability>
- Zveruk, L. A., and Lysenko, T. S. "Upravlinnia kredytnoiu diialnistiu bankivskykh ustanov: sutnist, praktyka, napriamy vdoskonalennia" [Management of Credit Activity of Banking Institutions: Essence, Practice, Directions of Improvement]. *Biznes Inform*, no. 1 (2019): 349-357. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-1_0-pages-349_357.pdf

УДК 336.14
JEL: H20; H21; H24
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-210-215>

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

©2022 ТІТАРЧУК М. І.

УДК 336.14
JEL: H20; H21; H24

Тітарчук М. І. Інституційні засади державної податкової політики

Метою статті є розкриття та поглиблення інституційних засад державної податкової політики, враховуючи виклики особливого періоду. У статті визначено основні принципи та критерії формування державної податкової політики. Обґрунтовано доцільність урахування ретроспективного зарубіжного досвіду при розробці та реалізації вітчизняної податкової політики. Визначено основні податкові тренди в зарубіжних країнах – розвиток податкового адміністрування в умовах цифровізації економіки; розбудова системи податкового моніторингу та контролю за доходами нерезидентів і транснаціональних корпорацій; імплементація заходів щодо протидії розмиванню податкової бази; розширення прав розкриття інформації про платників податків; інституційне вдосконалення податкових механізмів; посилення ефективності заходів протидії податковим правопорушенням. Розглянуто можливості використання податкових стимулів науково-дослідної та інноваційної діяльності підприємств. Дотримання принципу стабільності оподаткування є компромісним варіантом реалізації податкової політики в умовах воєнного стану. Обґрунтовано, що пріоритетом вітчизняної податкової політики в післявоєнний період має бути стимулювання зайнятості, особливо для молоді. Створення нових робочих місць і підтримка зайнятості цілком відповідає цілям сталого розвитку – подолання бідності та зменшення нерівності. Важливим є детинізація доходів населення, формування базисних умов для відсутності мотивації ухилитись від сплати податку на доходи фізичних осіб і єдиного соціального внеску. Розглянуто можливості збільшення фінансової спроможності територіальних громад, збільшення фіскальної ефективності місцевих податків і зборів. Зокрема, запропоновано кроки щодо зміцнення фіскального потенціалу майнових податків. Визначено доцільність розвитку системи податкового ризик-менеджменту, що надасть можливість оптимізувати транзакційні витрати податкової політики та забезпечити відповідну фіскальну результативність податкової системи.

Ключові слова: податкова політика, податки, адміністрування податків, податкове навантаження, фіскальна достатність.

Бібл.: 10.

Тітарчук Михайло Іванович – кандидат економічних наук, докторант кафедри фінансів, Державний торговельно-економічний університет / Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)
E-mail: ndfi@knteu.kiev.ua

Titarchuk M. I. Institutional Principles of the Government Tax Policy

The purpose of the article is to disclose and deepen the institutional foundations of the government tax policy, taking into account the challenges of the special period. The article defines the basic principles and criteria for the formation of government tax policy. The expediency of taking into account retrospective foreign experience in the development and implementation of domestic tax policy is substantiated. The main tax trends in foreign countries are identified – the development of tax administration in the context of digitalization of the economy; development of a system of tax monitoring and control over the income of non-residents and transnational corporations; implementation of measures to counter the erosion of the tax base; expanding the rules for disclosing information about taxpayers; institutional improvement of tax mechanisms; strengthening the effectiveness of measures to combat tax offenses. The possibilities of using tax incentives for research and innovation activities of enterprises are considered. Compliance with the principle of taxation stability is a compromise option for the implementation of tax policy under martial law. It is substantiated that the priority of domestic tax policy in the post-war period should be to stimulate employment, especially for young people. Creating new jobs and supporting employment is fully in line with the goals of sustainable development – overcoming the poverty and alleviating inequality. It is important to deshadow the incomes of the population, to form the basic conditions for the lack of motivation to evade personal income tax and a single social contribution. The possibilities of increasing the financial capacity of territorial communities, increasing the fiscal efficiency of local taxes and fees are considered. In particular, several steps are proposed to strengthen the fiscal capacity of property taxes. The expediency of developing a tax risk management system is determined, which will provide an opportunity to optimize the transaction costs of tax policy and ensure the appropriate fiscal effectiveness of the tax system.

Keywords: tax policy, taxes, tax administration, tax burden, fiscal sufficiency.

Bibl.: 10.

Titarchuk Mykhailo I. – PhD (Economics), Candidate on Doctor Degree, Department of Finance, State University of Trade and Economics / Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: nafi@knteu.kiev.ua

Податкова політика як важливий компонент державної економічної політики постійно модифікується, адаптується до нових макроекономічних умов, глобалізаційних трендів, суспільних викликів. Водночас два ключові завдання, які ставляться перед інституціями, що відповідають за розробку даної політики, залишаються незмінними – формування достатнього обсягу бюджетних доходів для реалізації функцій і завдань держави; створення передумов для розвитку підприємницької діяльності та стійкого економічного зростання. Реалізація даних завдань потребує підвищення фіскальної ефективності, пошуку суспільного консенсусу з приводу справляння податків – податкової структури, податкового навантаження, механізму адміністрування податків тощо. Інституційні засади податкової політики, які поєднують у собі нормативно-правові акти, що регулюють сукупність відносин, які виникають у сфері сплати податків, основні форми та принципи оподаткування, традиції суттєвим чином впливають на дієвість податкових механізмів. Особливої значущості набувають питання розвитку фіскальних інституцій, підвищення транспарентності їх діяльності, що сприятиме збільшенню довіри платників податків – а це має важливе значення для інтенсифікації ділової активності та залучення інвестицій в економіку. Детермінація та послідовне дотримання основних принципів оподаткування на практиці сприятиме досягненню належної фіскальної результативності.

Питанням дослідження основних засад податкової політики, оцінювання її впливу на економічне зростання присвячено важливу увагу вітчизняними та закордонними дослідниками. Зокрема, А. Нікітшин у своєму дослідженні розглядає роль інституційних засад податкової політики в регулюванні соці-

ально-економічних процесів, обґрунтовує пропозиції щодо вдосконалення податкової архітектури країни [1]. І. Чугунов торкається важливих питань удосконалення податкової політики, гармонійного поєднання фіскальної та регулюючої функцій оподаткування в сучасних умовах. Науковець пропонує використовувати системний та інституційний підхід для вивчення ефектів державної податкової політики [2]. Певні елементи інституційного забезпечення податкової політики країни аналізуються в праці О. Желая [3]. Б. Холл (B. Hall) аналізує вплив податкової політики на економічні процеси. Зокрема, в його праці вивчено вплив податкових інструментів стимулювання інноваційної діяльності. Вчений обґрунтовує доцільність використання податкових преференцій, розглядає їх структуру та оцінює фактичну ефективність реалізації цих заходів [4]. Е. Цвік і Дж. Махон (E. Zwick, J. Mahon) дослідили вплив тимчасових податкових пільг на показник інвестицій у виробниче обладнання, використовуючи дані близько 120 тис. підприємств [5]. Д. Баярді, П. Профета, Р. Пуглісі та С. Скабросетті (D. Baiardi, P. Profeta, R. Puglisi, S. Scabrosetti) вивчали вплив податкової політики на економічне зростання. Дослідники приділяли увагу як податковому навантаженню, так і структурі оподаткування. Ними встановлено, що в довгостроковому періоді податкове навантаження негативно корелює зі зростанням економіки, тому при формуванні податкової політики слід зважати на цей факт. Перехід від прямих податків до непрямих має позитивний економічний ефект лише в довгостроковому періоді, натомість у короткостроковому періоді його не виявлено. Результати даного дослідження вказують, що зміни в розробці податкової політики можуть бути відчутними лише з певним лагом [6].

Метою статті є розкриття та поглиблення інституційних засад державної податкової політики, враховуючи виклики особливого періоду.

Процес формування податкової політики обумовлює необхідність урахування розробниками сукупності ендогенних і екзогенних факторів. Адже від рівня обґрунтованості податкових рішень залежить подальша діяльність підприємств, обсяги доходів та заощаджень домогосподарств, рівень тіньової економіки та орієнтири соціально-економічного розвитку загалом. Інституційні зміни державної податкової політики мають бути спрямованими на залучення додаткового інвестиційного ресурсу, технологічної модернізації економіки, підвищення рівня її конкурентоспроможності. Подальший розвиток положень щодо формування та реалізації податкових заходів стимулюючого та компенсаторного типу залежно від суспільних потреб сприятимуть забезпеченню адаптивності впливу оподаткування на економічне зростання та забезпечить бюджетні потреби достатніми і стабільними надходженнями.

Набуття Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі (далі – ЄС) накладає певні зобов'язання щодо відповідності національного податкового законодавства Директивам ЄС у майбутньому. Податкова політика буде все більше залежати від екзогенних факторів, що вказує на доцільність її подальшого інституційного вдосконалення, проведення структурних реформ у фіскальній сфері. Інтеграційні процеси можуть вливати на зростання результативності податкового механізму за умови врахування ретроспективного досвіду країн ЄС Центральної Європи та Балтії. Водночас є певні кейси (досвід Болгарії в посткризовий період), коли підвищення ставок акцизів без належної адаптації до власних макроекономічних умов, платоспроможності населення призвели до падіння надходжень до бюджету. Навіть не змінюючи ставки акцизного податку впродовж наступних п'яти років, рівень тіньового ринку залишався на високому рівні (близько 20%), що становило суттєву суспільну проблему [7]. Прорачунки при формуванні та реалізації податкової політики, які полягали в ігноруванні показників еластичності попиту, купівельної спроможності населення при різкому збільшенні ставок акцизу, призвели до суттєвих бюджетних втрат. Згодом зазначені помилки державної політики було виправлено, темпи зростання ставок акцизного податку були помірними, і цей процес був послідовний, що дозволило забезпечити стійкий приріст податкових надходжень до бюджету. Процеси глобалізації та євроінтеграції обумовлюють уніфікацію оподаткування, модернізацію механізму податкового адміністрування та зміцнення транснаціонального співробітництва у сфері протидії податковим і митним правопорушенням.

Вивчення прогресивного досвіду формування податкової політики у країнах з розвинутою економікою надає змогу виокремити основні податкові тренди сучасності, які є певними орієнтирами для вітчизняних державних фіскальних інституцій. Узагальнивши основні тенденції оподаткування в країнах ОЕСР, можна виокремити такі пріоритети:

- ✦ розвиток податкового адміністрування в умовах цифровізації економіки;
- ✦ розбудова системи податкового моніторингу та контролю за доходами нерезидентів і транснаціональних корпорацій;
- ✦ імплементація заходів щодо протидії розмиванню податкової бази (план BEPS);
- ✦ розширення правил розкриття інформації про платників податків;
- ✦ інституційне вдосконалення податкових механізмів;
- ✦ посилення ефективності заходів протидії податковим правопорушенням.

Європейські країни концентруються на посиленні інституційної спроможності оподаткування шляхом зниження можливостей ухилення від оподаткування та підвищення рівня прозорості податкової політики країни. Важливим є активізація міжнародного співробітництва у сфері модернізації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності податкової служби у сфері контролю за діяльністю транснаціональних корпорацій та управління податковими ризиками. Актуальним на сьогодні є подальший розвиток механізму трансферного ціноутворення.

Корисним з точки зору імплементації в практичну площину є посилення результативності впливу інструментів податкової політики на процеси економічного зростання. Реалізація наведеного потребує використання універсальних стимулів науково-дослідної та інноваційної діяльності підприємств – інвестиційного податкового кредиту, вирахування витрат на здійснення науково-дослідних робіт, впровадження системи преференцій для інноваційно активних підприємств [4]. Слід зазначити, що податковий кредит на виконання науково-дослідних робіт застосовується у США ще з 1981 р. Це дозволило ідентифікувати недоліки та слабкі сторони даного інструменту, постійно модифікуючи його та адаптуючи до наявних потреб. При застосуванні преференцій з метою активізації інноваційної активності економічних агентів створюються додаткові конкурентні переваги для виробників на зовнішніх ринках збуту. Водночас наведені пільги повинні мати виключно таргетований характер, а також має бути налагоджений механізм оцінювання результативності надання таких пільг.

Інституційні засади державної податкової політики також включають у себе сукупність принципів і критеріїв щодо формування та реалізації згаданої політики. Їх дотримання дозволить забезпечити вищий

рівень ефективності механізмів податкового регулювання економічного та соціального розвитку. До найбільш важливих слід віднести такі:

1. *Суспільний консенсус*. Рівень і структура оподаткування мають бути адекватними та достатніми для виконання державою базових функцій, надання гарантованих населенню суспільних послуг за рахунок бюджету. Взаємодія підприємств, домогосподарств і держави є ключовим у цьому процесі. Збалансованість податкової та бюджетної політики має забезпечувати запити та потреби суспільства в конкретний часовий період. У даному контексті виокремлюють ліберальну, західноєвропейську та скандинавську моделі соціально-економічного розвитку. Залежно від функціоналу й обов'язків держави формується базис податкової системи, який включає конфігурацію податкового навантаження та податкової структури.

2. *Стабільність та адаптивність податкової системи*. Гармонійне поєднання даних принципів уособлює парадигму та стратегію формування державної податкової політики. З одного боку, часті податкові зміни не впливають позитивно на процеси справляння податків. Рішення, які визначають показники ставок чи бази оподаткування, а також впливають на адміністрування, мають бути оголошені завчасно для платників, щоб ті мали змогу ознайомитись з ними та сформувані план своєї діяльності на наступний період. З іншого боку, екзогенні чинники, певні шоки актуалізують доцільність оперативного втручання в податкову сферу, податковий механізм має бути гнучким задля забезпечення сприятливих умов для бізнесу та мобілізації необхідних фінансових ресурсів для державних потреб.

3. *Взаємопов'язаність податкових змін та координація з іншими складовими економічної політики держави*. Податкові новації мають бути науково обґрунтованими, релевантними до стратегічних документів соціально-економічного розвитку країни. Дані зміни мають бути спрямованими на забезпечення сталого розвитку в довгостроковій перспективі. Ініціація змін у податковій політиці має бути узгоджена з іншими важливими політиками – бюджетною та монетарною задля досягнення макроекономічної та фінансової стабільності в суспільстві.

4. *Системність і послідовність податкової політики*. Податкову політику слід розглядати як динамічну сукупність заходів держави у сфері справляння податків. Потрібно розуміти, що регулюючи ставку, базу окремого податку, дані рішення впливають на динаміку доходів державного та місцевих бюджетів, інфляцію, фінансовий стан підприємств і домогосподарств, очікування економічних агентів, економічний розвиток і соціальну стабільність тощо. Послідовність податкової політики спрямована на забезпечення довіри платників податків, яка є фундаментальним чинником для економічного зростання. Потенційні задуми щодо радикального реформатування по-

даткової політики, переходу податкової моделі з одного стану в інший не можуть досягти поставлених цілей, адже мають враховувати інерційність змін та інституційні особливості функціонування економіки. Часта зміна підходів до оподаткування вказує на відсутність стратегічних орієнтирів розвитку країни.

Держава, використовуючи наявний податковий інструментарій, має створювати відповідні передумови для сталого розвитку. Високий рівень зайнятості є пріоритетом державної соціально-економічної політики та одним із драйверів економічного зростання. Визначеною ціллю сталого розвитку (*Sustainable Development*) є гідна праця та економічне зростання. Досягнення даної цілі тісно пов'язане з оподаткуванням праці. В ЄС варіанти фіскальної політики впливають на регулювання мобільної податкової бази – робочої сили. Ставки податків на оплату праці впливають на рішення населення щодо міграції між країнами ЄС. Значна різниця в заробітній платі в ЄС обумовлює необхідність застосування нижчих ставок податку на доходи фізичних осіб у країнах Центральної та Східної Європи порівняно з країнами Західної Європи.

Оцінювання показника податкового навантаження на працю здійснюється шляхом аналізу індикаторів значень ефективних податкових ставок. Теоретичні концепції обґрунтовують два канали деструктивного впливу податку на доходи фізичних осіб на економічну активність – прогресія ставок оподаткування та оподаткування пасивних доходів населення. Враховуючи вищевикладене, країни ЄС із середнім та нижче за середній рівнями доходів населення застосовують пропорційну шкалу оподаткування для податку на доходи фізичних осіб.

Пріоритетом для вітчизняної податкової політики в післявоєнний період має бути стимулювання зайнятості, особливо для молоді. Створення нових робочих місць і підтримка зайнятості цілком відповідає цілям сталого розвитку – подолання бідності та зменшення нерівності. Тому в даному контексті підвищення податкового навантаження для податків на працю не є доцільним, навпаки – слід застосувати податкові преференції для активізації ринку зайнятості. Більш важливим напрямом є детінізація доходів населення, формування базисних умов для відсутності мотивації ухилятися від сплати податку на доходи фізичних осіб і єдиного соціального внеску.

За сучасних умов першочерговими завданнями бюджетної політики є підвищення рівня обороноздатності країни та забезпечення соціальної стабільності. Їх виконання та повноцінна реалізація потребує збільшення дохідної частини бюджету, що актуалізує питання зростання фіскальної ефективності вітчизняної податкової системи. Одним із напрямів державної податкової політики є зміцнення фіскального потенціалу податкової системи та пошук оптимальної конфігурації податкових надходжень, врахо-

вучачи інституційне середовище розвитку економіки. Разом із тим, слід зазначити, що оподаткування є дієвим механізмом впливу на соціально-економічний розвиток. Отже, у разі підвищення фіскального навантаження в умовах рецесії може зростати рівень тіньової економіки та знижуватися підприємницька активність. Умови особливого періоду також знижують маневреність і можливості уповноважених інституцій використовувати фіскальні стимули та преференції. Послідовність і виваженість імплементації дискреційних заходів фіскальної політики має значущий вплив на динаміку соціально-економічного розвитку. Значна волатильність і коливання показників надходжень податків є індикатором постійних змін податкового та бюджетного законодавства. Загалом дані речі не сприяють розвитку інвестиційного та ділового середовища у країні [8; 9]. Дотримання принципу стабільності оподаткування та відсутність нових податкових ініціатив при формуванні Державного бюджету України на 2023 рік є компромісним варіантом реалізації податкової політики в даній ситуації.

Вагомим напрямом бюджетно-податкової політики є формування фінансово спроможних територіальних громад, що актуалізує потребу інституційних перетворень податкової політики. Фактором підвищення ролі податкових надходжень у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів є декларована та започаткована бюджетна децентралізація. Закріплення та розщеплення податкових надходжень між державним і місцевими бюджетами має зберігати та посилювати зацікавленість органів місцевого самоврядування у формуванні сприятливих умов для зростання рівня податкоспроможності територій [1]. Середнє значення частки місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів у період 2001–2021 рр. складає 8,26%. Потенційним напрямом посилення фіскальної значущості місцевих податків і зборів є трансформація бази оподаткування податку на нерухоме майно із загальної площі нерухомості (житлової та нежитлової) на її вартість. Реалізація зазначеного обумовлює потребу системних змін інституційного середовища механізму оцінювання вартості нерухомості та наповнення державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Удосконалення аналітичних методів оцінювання розміру податкової бази земельного податку сприятиме збільшенню фіскальної ефективності податків. Важливою є розбудова методологічних засад проведення моніторингу стану використання земельних ділянок. Особливого значення набувають питання поліпшення взаємодії та поглиблення співпраці органів місцевого самоврядування та територіальних підрозділів державної податкової служби у сфері упорядкування земельних відносин.

М. Тюріна зазначає, що від ступеня урегульованості взаємовідносин між державою та платниками податків залежить ступінь наповнення бюджету, ба-

жання платників податків дотримуватися податкового законодавства. Тому якість інституційних засад є центральним питанням формування державної податкової політики [10]. Доцільним і актуальним є спрощення процедур виконання податкових зобов'язань. Фокус державної податкової служби має бути спрямований на зростання якості надаваних послуг і консультацій, всебічний розвиток каналів взаємодії з платниками податків, оптимізації часових витрат на заповнення податкової звітності та сплату податків, з одночасним підвищенням результативності податкового контролю і аудиту. Доцільно в подальшому розвивати механізми доперевірочного аналізу, підвищувати якісний рівень матеріалів податкових перевірок.

Сучасний етап розвитку податкової політики актуалізував пріоритети подальшої діяльності податкової служби у сфері розвитку механізму адміністрування податків і зборів, розширення та модифікації електронних сервісів обслуговування платників податків, підвищення дієвості інституційної моделі державного податкового ризик-менеджменту. З метою підвищення дієвості податкового контролю важливо розробити й адаптувати стратегію управління податковими ризиками. Важливими складовими даної стратегії мають стати ідентифікація та моніторинг ризиків; групування та ранжування даних ризиків за масштабом та ймовірністю прояву; механізми протидії даним ризикам; система моніторингу ефективності управління податковими ризиками. Послідовне та виважене застосування даних заходів у сфері фіскального ризик-менеджменту сприятимуть зниженню трансакційних витрат податкової політики та забезпечать вищу фіскальну результативність податкової системи.

Задля посилення дієвості превентивних заходів податкової політики щодо збільшення обсягів податкового боргу робота податкових інституцій має базуватися на розробленні різних потенційних сценаріїв, враховуючи найбільш значущі ризики ухилення від податкових зобов'язань на основі оцінювання рівня платоспроможності платників податків. Слід актуалізувати положення щодо управління податковим боргом, зокрема у сфері діагностування та моніторингу динаміки та структури податкового боргу. Важливо поліпшувати інституційну взаємодію податкової служби з платниками податків щодо недопущення формування податкового боргу за загальнодержавними та місцевими податками.

ВИСНОВКИ

Податкова політика має суттєве значення у створенні передумов для стійкого економічного зростання та забезпечення соціальної стабільності. Формування ефективного інституційного каркаса державної податкової політики спрямоване на забезпечення її результативності та ефективності в

контексті виконання як фіскальної, так і регулюючої функції. Розробники податкової політики мають враховувати базисні принципи та критерії формування податкової політики, зокрема суспільного консенсусу; стабільності та адаптивності; координації податкової політики з іншими компонентами державної фінансової політики; системності та послідовності.

Євроінтеграційні процеси та економічна глобалізація накладають певні зобов'язання на країни щодо модифікації інституційного середовища податкової політики, уніфікації фіскальних правил тощо. Важливо враховувати ретроспективний зарубіжний досвід у сфері гармонізації податкового законодавства, що матиме позитивний вплив. За умов особливого періоду використання податкових пільг і преференцій є обмеженим, а посилення податкового навантаження може мати деструктивний вплив на економіку в майбутньому. Тому дотримання принципу стабільності оподаткування є компромісним варіантом реалізації податкової політики в даній ситуації.

Пріоритетом для вітчизняної податкової політики в післявоєнний період має бути стимулювання зайнятості, особливо для молоді. Вагомим напрямом бюджетно-податкової політики є формування фінансово спроможних територіальних громад, що актуалізує потребу інституційних перетворень податкової політики. Сучасними пріоритетами діяльності податкової служби є вдосконалення механізму адміністрування податків і підвищення дієвості інституційної моделі державного податкового ризик-менеджменту. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Нікітшин А. О. Податкова політика в умовах економічних перетворень : монографія. Київ : КНТЕУ, 2019. 480 с.
2. Чуగుнов І. Я. Бюджетна стратегія суспільного розвитку. Київ : КНТЕУ, 2021. 532 с.
3. Желай О. В. Інституціональне забезпечення координованої реалізації податкової політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 1. С. 104–107.
DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2020-1\(91\)-104-107](https://doi.org/10.26642/ema-2020-1(91)-104-107)
4. Hall B. H. Tax policy for innovation / *National Bureau of Economic Research. Working Paper 25773*. 2019. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w25773/w25773.pdf
5. Zwick E., Mahon J. Tax Policy and Heterogeneous Investment Behavior. *American Economic Review*. 2017. Vol. 107. Iss. 1. P. 217–248.
DOI: 10.1257/aer.20140855.
6. Baiardi D., Profeta P., Puglisi R., Scabrosetti S. Tax Policy and Economic Growth: Does it Really Matter? *International Tax and Public Finance*. 2019. Vol. 26. Iss. 2. P. 282–316.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10797-018-9494-3>

7. Policy Note on Tobacco Excise Taxation and the Illegal Market / Institute for Market Economics, May 2019. URL: https://ime.bg/var/images/IME_policy_note_tobacco_2019_EN.pdf
8. Chugunov I., Pasichnyi M. Fiscal Stimuli and Consolidation in Emerging Market Economies. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. Vol. 15. Iss. 4. P. 113–122.
DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15\(4\).2018.09](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15(4).2018.09)
9. Chugunov I. et al. Fiscal and Monetary Policy of Economic Development / Chugunov I., Pasichnyi M., Koroviy V., Kaneva T., Nikitishin A.. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. Vol. 10. Iss. 1. P. 42–52.
DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p42>
10. Тюріна М. М. Ефективність податкової політики України в рамках інтеграційних процесів. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 213–218.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-29>

REFERENCES

- Baiardi, D. et al. "Tax Policy and Economic Growth: Does it Really Matter?" *International Tax and Public Finance*, vol. 26, no. 2 (2019): 282-316.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10797-018-9494-3>
- Chugunov, I. et al. "Fiscal and Monetary Policy of Economic Development". *European Journal of Sustainable Development*, vol. 10, no. 1 (2021): 42-52.
DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p42>
- Chugunov, I., and Pasichnyi, M. "Fiscal Stimuli and Consolidation in Emerging Market Economies". *Investment Management and Financial Innovations*, vol. 15, no. 4 (2018): 113-122.
DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15\(4\).2018.09](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.15(4).2018.09)
- Chuhunov, I. Ya. *Biudzhetna stratehiia suspilnoho rozvytku* [Budget Strategy of Social Development]. Kyiv: KNTEU, 2021.
- Hall, B. H. "Tax policy for innovation". *National Bureau of Economic Research. Working Paper 25773*. 2019. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w25773/w25773.pdf
- Nikitishyn, A. O. *Podatkova polityka v umovakh ekonomichnykh peretvoren* [Tax Policy in the Conditions of Economic Transformations]. Kyiv: KNTEU, 2019.
- "Policy Note on Tobacco Excise Taxation and the Illegal Market". *Institute for Market Economics*, May 2019. https://ime.bg/var/images/IME_policy_note_tobacco_2019_EN.pdf
- Tiurina, M. M. "Efektyvnist podatkovoi polityky Ukrainy v ramkakh intehratsiinykh protsesiv" [Efficiency Tax Policy of Ukraine within the Framework of Integration Processes]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 18 (2018): 213-218.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-29>
- Zhelai, O. V. "Instytutsionalne zabezpechennia koordynovanoi realizatsii podatkovoi polityky na suchasnomu etapi rozvytku ukrainskoho suspilstva" [Institutional Support for the Coordinated Implementation of Tax Policy at the Current Stage of Development of Ukrainian Society]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no. 1 (2020): 104-107.
DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2020-1\(91\)-104-107](https://doi.org/10.26642/ema-2020-1(91)-104-107)
- Zwick, E., and Mahon, J. "Tax Policy and Heterogeneous Investment Behavior". *American Economic Review*, vol. 107, no. 1 (2017): 217-248.
DOI: 10.1257/aer.20140855